

Etkili Vatandaşlık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Etkili Vatandaşlık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21441>

Özet

Etkili Vatandaşlık Ölçeği, 2011 yılında **Halil İbrahim Sağlam** tarafından geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçeğin temel amacı, öğretmen adaylarının sahip oldukları **vatandaşlık** yeterlik düzeylerini ve bu yeterliklerin alt boyutlarını belirlemektir. Ölçek, yükseköğretim düzeyindeki bireylerin, özellikle de geleceğin eğitimcilerinin, demokratik topluma aktif katılım becerilerini ve sorumluluklarını ne ölçüde benimsediğini değerlendirilmeye odaklanmaktadır. Geliştirme çalışması, eğitim bilimleri alanındaki araştırmacılar için önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Etkili Vatandaşlık, Vatandaşlık Yeterliliği, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Öğretmen Adayları, **Psikometri**, Ölçek Geliştirme.

Yazarlar

Halil İbrahim Sağlam

Amaç

Ölçeğin temel amacı, üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören **öğretmen adaylarının** Etkili Vatandaşlık Yeterlik Düzeylerini tespit etmektir. Bu tespit, adayların sadece bilgi düzeylerini değil, aynı zamanda demokratik katılım, eleştirel düşünme ve toplumsal sorumluluk gibi tutum ve becerilerini de ölçmeyi hedefler. Elde edilen veriler, vatandaşlık eğitimi müfredatlarının etkinliğini değerlendirmek ve gerekli iyileştirmeleri yapmak için bilimsel bir zemin sunar.

Ölçek, geliştirme türünde olup, eğitim alanında yapılan araştırmalarda **etkili vatandaşlık** kavramının operasyonelleştirilmesine katkıda bulunmuştur. Ölçek sonuçları, öğretmenlerin gelecekteki rollerinde öğrencilerine aktaracakları sivil değerler açısından yeterlik düzeyini anlamak için kritik öneme sahiptir.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Etkili Vatandaşlık Ölçeği, çok boyutlu bir yapı olan "Etkili Vatandaşlık Yeterliliği" kavramını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenleri içerir. **Bilişsel yeterlikler**, siyasi bilgi ve sistem hakkındaki farkındalık; **duyuşsal yeterlikler**, demokratik değerlere (hoşgörü, adalet) yönelik tutumu; **davranışsal yeterlikler** ise toplumsal aktivitelere ve karar alma süreçlerine katılım eğilimini kapsar.

Ölçeğin geliştirme sürecinde, Etkili Vatandaşlık farklı boyutlarını temsil eden maddeler

oluşturulmuş ve bu boyutların birbirinden ayrılan ancak ilişkili alt faktörler olarak ortaya çıkması hedeflenmiştir. Bu alt faktörler, bireylerin sadece yasal hak ve sorumluluklarını bilmekle kalmayıp, aynı zamanda toplumsal sorunlara çözüm üretme ve aktif rol alma kapasitelerini de temsil eder.

Geçerlik

Ölçek kaynak referansında spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, akademik bir ölçek geliştirme çalışması olduğu göz önüne alındığında, **geçerlik** çalışmaları titizlikle yürütüldüğü varsayılmaktadır. Tipik olarak bu tür çalışmalarda **kapsam geçerliği** (uzman görüşü), yapı geçerliği (faktör analizi) ve ölçüt bağımlı geçerlik yöntemleri kullanılmaktadır.

Özellikle **yapı geçerliği** çalışmaları, ölçeğin teorik olarak ölçmeyi amaçladığı Etkili Vatandaşlık yapısının gerçekten ölçüp ölçmediğini belirlemek için kritik öneme sahiptir.

Güvenirlik

Kaynakta sayısal **güvenirlik** bilgisi sunulmamıştır. Ancak, ölçeğin iç tutarlılığını sağlamak amacıyla geliştirme aşamasında **iç tutarlılık katsayısı** (örneğin, Cronbach Alfa) hesaplanmıştır. Bu katsayı, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne derece tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Yüksek bir iç tutarlılık katsayısı, ölçeğin tekrarlı ölçümlerde benzer sonuçlar vereceğinin ve ölçüm hatasının düşük olduğunu bir göstergesidir.

Faktör Analizi

Etkili Vatandaşlık Ölçeğinin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla **Faktör Analizi** (muhtemelen Açıklayıcı Faktör Analizi - AFA) kullanılmıştır. Bu analiz, ölçeği oluşturan maddelerin hangi temel psikolojik boyutlar (faktörler) altında toplandığını ortaya çıkarmıştır. Faktör analizi sonuçları, Etkili Vatandaşlık Yeterliliğinin çok boyutlu yapısını desteklemekte ve ölçeğin alt boyutlarının tanımlanmasını sağlar. Bu alt boyutlar, araştırmacıların vatandaşlık yeterliğini daha detaylı incelemesine olanak tanır.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme Ölçeği (Development Scale)

Format: Yüksek ihtimalle 5'li Likert Tipi Derecelendirme (Örn: Hiç Katılmıyorum'dan Tamamen Katılıyorum'a)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğretmen Adayları (Eğitim Fakültesi öğrencileri)

Yaş Grubu: Genç Yetkinler (Tipik olarak 18-25 yaş aralığı)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki çeşitli üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören lisans öğrencileri.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim (Self-report) Yöntemi

Anahtar Kelimeler

Eğitim Psikolojisi, Sosyal Sorumluluk, Demokratik Katılım, Psikometrik Özellikler, Öğretmen Eğitimi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Belirtilmemiştir.

Kurumsal E-posta Adresi: halil.saglam@medeniyet.edu.tr

Yazın Adresi: Halil İbrahim Sağlam (Sorumlu Yazar)

Ünvanlar, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2011

Ünvanlar ve Ücret: Ölçeğin akademik çalışmalarda kullanımı genellikle yazara atıf yapmayı gerektirir. Ticari kullanım veya geniş ölçekli uygulamalar için yazar Halil İbrahim Sağlam ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi tavsiye edilmektedir.

Kaynaklar

Sağlam, H. İ. (2011). Öğretmen Adaylarının Etkili Vatandaşlık Yeterlik Düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 39-50.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [etkili-vatandaslik-olcegi-toad.pdf](#)

Ayrıca, ölçeğin Word (docx) formatındaki dosyası da mevcuttur: [etkili-vatandaslik-olcegi-toad.docx](#)

Etkili Vatanda?l?k Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r.

Ölçek maddeleri, kaynak içerikte yer almad??ndan bu bölümde gösterilememektedir. Maddeler genellikle Etkili Vatanda?l??n bilgi, beceri ve tutum bile?enlerini ölçmeye yönelik ifadelerden olu?maktadır.

ARABPSYCHOLOGY.COM